

LEITZAN

Angel Alduntzin

Angel Alduntzin, Leitzako txistulari ofiziala izan zena, duela hamar urte joan zitzaigun. Herritarrengan zuen ospeak bizirik dirau eta haren oroimena ahaztezina bihurtu da jadanik. Joan zen maiatzean omenalditxo bat egin zitzaion. Dena dela bera bezalako gizon batek gehiago merezi zuelakoan, Patxi

Perurenak lan bikaina aurkeztu digu 'Plazaola' herri aldizkarian. Bertan zenbait leitzarrek Angel Alduntzinekin izan zituen solasaldiak eta gorabehera bitxiak azaltzen zaizkigu. Herritarrengan zuen gizon jatorra eta umoretsuaren fama argi eta garbi geratzen da 'Plazaolako' erreportaian.

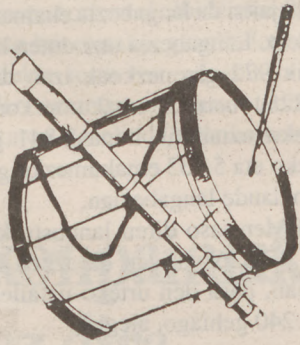
oroimenean bizirik

KOLDO GOTIA / LEITZA

Angel Alduntzin, herriko txistulari ofiziala eta Leitzako pertsonaia famatuena, duela hamar urte hil zen; haren oroimena berpiztu nahian, Patxi Perurenak 'Plazaola', herriko aldizkarian biografia paregabea argitaratu du. Hori dela eta leitzar ospetsuaren bizitza eta beste zenbait historiak eskaini ditugu inguruetako jendeek jakin ditzaten.

Angelen aita Argentina-ko Juarez herrian jaio zen. Patagoniako lurak utzi eta Leitzara, aitonaaren jaioterria itzuli zen. Lurralde haietatik etorri ondoren, bere lehengusuarekin ezkondu eta Lesakene base-rrian bizi izan zen. Han jaiotakoak ziren Angel eta bere bi arreba: Luisa eta Bernarda. Urteak joan ahala Angel bera ere ezkondu eta lau seme-alaba ekarri zituen mundura.

Hautzaroan ezagutu zutenek lizar edo gaztain adaskarekin egindako txilibitua ezpainetatik kendu ezinik gogoratzen dute. Bederatzi urte zituen bere aitak ebanozko txistua opari gisa eman zionean; hil arte berekin eramango zuen. Txistuaren aurreneko notak Ramon Olazarena, elizan organoa jotzen ibiltzen zenak irakatsiko zizkion Angeli.

Behi zaintzen zebilela ere txistua jotzeari ez zion uko egiten, eta hala, ikasten hasi eta bi urte pasa ondoren, Leitzako txistulari zaharren pieza guztiak buruz ikasiak zituen. Inguruko herrietara irteten laster hasi zen eta behin Bergaran, Leitzako pasakalea zelakoan Oriamendiren martxa karlista jo eta ez ziren zalaparta gutxitxo izan.

Inazio Baleztenak karlisten himnoak irakatsi zizkion eta hari esker Gil Robles, Javier de Borbon y Parma eta Espainiako Alfonso XIII erregearen aurrean ere txistua jo zuen. Inazio Baleztenak Nafarroako dantzak asko maite zituen eta bertako piezak Europa osoan zabaltzeko asmoa inoiz ez zuen ezkutatu.

Gerrateko gorabeherak pasa ondoren, Leitzako txistulari ofiziala izatera heldu zen, Pastain Zaharri txanda hartuta. Txistuarekin aritzeaz gain, Angelek atabala eta batez ere jota oso luzeak jotzen zituen. Halako batean Ibarako festetan zebilela, neskaren batek 'napar kaxkarra' deitu omen zion. Hura esatea falta Angeli jotarekin hasteko. Bi ordu eta

laurden geratu gabe txistua jo eta ke ibili ondoren, azkenean bertako alkateak isil erazi zuen.

Inguruko herrietara urte hutsik egin gabe joandakoa zen Angel. Eratsungo jaietara ia berrogei urtetan joan zen, Arribera hogeitabi urtetan, Azpirozera hamairu urtetan eta horre ibili zen beste herrietan ere. Azpirozetik Errazkinera etxetik pasa gabe hamaika urtetan joan zen, 1948. urtean errazkindar batzuk eskatu eta geroztik ohitura hartu zuelako.

Inguruetan bera bezalako txistularirik ez zegoen. Elizondo aldean bazen Maurizio Elizalde izeneko beste bat, baina izaeraz eta txistua jotzeko moduz erabat desberdinak ziren biak.

Mauriziok mutildantzak eta doinu lasaigoak maite zituen eta Angelek, berriz, alaitasuna pegatzen zuten piezak. Behin elkar topatu zuten Irurungo festetan eta esan bezala, txistua eskuan hartzeko modua ere desberdina zuten ●

Gerrako oroimenak ezin ahaztu

K.G. / LEITZA

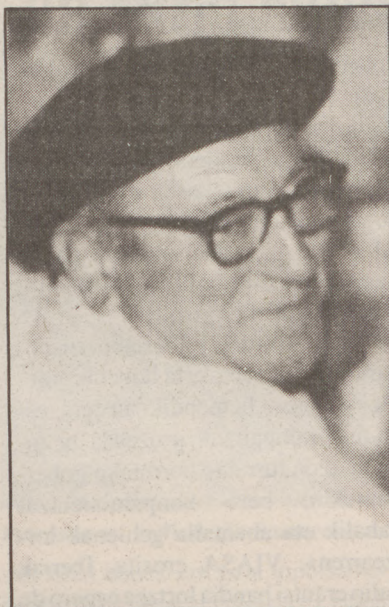
Gerra zibilean nazionalekin borrokatu zuen Angelek eta bere familia karlista izanik Inazio Baleztenaren laguntza ere jaso zuen. Inaziorrekin tratu handia zuenez sarritan lortzen zituen etxera joateko baimeak, batez ere txistua jotzeko aukera zuenean. Dena dela, urte haiek oso gogorak izan ziren eta zenbait gertakizun bizi gutxitako gogoan geldituko zitzaizkion Angeli.

Alejandro Lizasoren hilketa, esate baterako, benetan tamalgarria izan zen. Alejandro zen inguruko txistularirik onena eta Angelen lagun mina. Gerratean biek zuten txistua jotzeko ohitura eta arrisku handia izan arren ez zioten jaramonik egiten emandako aginduei. Halako batean Angelek bezperan jotako abestia errepika zezan eskatu zion Alejandro. Txistua jotzen hasi orduko

erreketek tiro egin eta Alejandro hil zuten.

Gertakizun hark betirako hunkitu zuen. Bere errua izan zelakoan ez zuela berriro fusilik hartuko agindu eta, chizean ere inoiz ez zen ibili Angel. Txistua jotzeko grina, ordea, ez zuen gerratean galdu. Bere txistua hain maitea izanik, Anjelek bizia ere arriskuan jarriko zuen. Behin esku-bonba batek kanpamendu guztia sutan jarri zuen. Angel txistua han zegoela konturatu zenean, zuzenean joan zen haren bila. Eskuratu zenean han ibili zen karlisten himnoa jotzen etengabe.

Gerraostean politika bere bizitza- zatiak baztertu zuen. Herria zatiturik zegoen eta berak nahiago zuen txistua jo eta gainontzekoak alde batera uztea. Nazka ematen zion politika kontuekin aritzeak; halako kontuek ezin ikusia eta gorrotoa ekarri zuten herrira.

CARLOS AGIRRE

Hautzaroan ezagutu zutenek lizar edo gaztain adaskarekin egindako da ko txilibitua ezpainetatik kendu ezinik gogoratzen dute. Bederatzi urte zituen bere aitak ebanozko txis tua opari gisa eman zionean.

Angel eta bere zakurrak

K.C. / LEITZA

Angelek zakurrak gustora zainitzen zituen. Dena dela, berak bat bakarra ekarri zuen eta hark kamioi baten azpian bukatu zituen bere egunak. Nahiko ezaguna da Leitzan kamioiari Angelek emandako erantzuna. Kamioilaria zakurra eskuetan zuela Angelengana joan zen eta hau eta bestea kontatzen hasitakoan ederra bota zion txistulariak: «Redios, il indokela ta zakurrekin eldu aiz onera, botazak nai doken tokire i, nik ez dit zakur il bearrik».

Zakur hark 'Ttiki' zuen izena. 'Ttiki' izeneko bat ere izan zuen. Nahiz eta beste baserri batekoa izan, beti Angelengana jotzen zuen, hark bezain ondo inork ez bait zuen tratatzen. Dena dela, 'Ttiki' izan zen Angelen zakurrik famatuena. Zakur hura herrian oso famatua egin zen.

Berez ez zen Angelena, baina behin inguratu zitzaion eta harrez gero, beti ibili zen jabearen ondoan.

'Tonik' beti laguntzen zion Angeli. Eztaiak zeudenean han joaten zen zintzo zintzo zakur beltz hura. Ez zegoen Leitzan eliza eta korua ezagutzen zuen zakurrik, 'Toni' ezik. Leitzan zakur erlijioso bakarra hura zen. Beste batean Angelen zerrikumeak Iruñeko Pamplonica fabrikara eramane eta han azaldu zen 'Toni'. Beste batean Angel Tolosako dantis- tarengana joan eta Toni hantxe. Zakur harena aparteko kasua zen.

'Toni' zahartu zenean desagertu egin zen. Azkenaldira atakeak izaten zituen eta hiltzeko gutxi gelditzen zitzaionean arrastorik utzi gabe joan zen. Angelen lagunek esaten dutenez, pena handia hartu zuen txistulariak bere adiskidea galdu zenean.

Inguruko herrietara irteten laster hasi zen eta behin Bergaran, 'Leitzako pasakalea' zelakoan 'Oriamendiren martxa' karlista jo eta ez zen zalaparta gutxitxo izan. CARLOS AGIRRE